

ZOMERCURSUS 2018 : ERNST BARLACH IN GÜSTROW

De waarheden vergaan, de waarheid zelf blijft. (...). De waarheden zijn zinnelijke, menselijke uitvindingen, de waarheid is de onzichtbaarheid zelf, het zijn van het zijn.

Ernst Barlach, Geloof van de dichter, 1930/31

Het weerzien (Christus en Thomas), 1926, detail

Ernst Barlach (1870-1938) was een dubbeltalent: zowel beeldend kunstenaar als schrijver. Op zoek naar het wezenlijke van ons bestaan waarschuwde hij voor het web van het al te vluchtige, oppervlakkige, - het egocentrisch materialisme waarin de mens gevangen kan raken.

In zijn beeldende werk probeerde hij tot uitdrukking te brengen wat er *achter* de uiterlijke verschijning van de menselijke gestalte te vinden is: al datgene wat ons tot mens maakt.

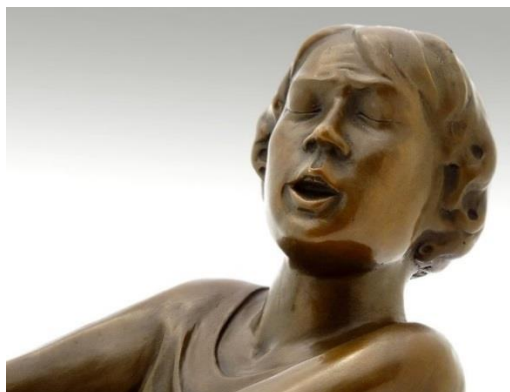
In zijn literaire werk laat hij zien hoe de mens de eigen verantwoordelijkheid kan nemen door op pad te gaan, op zoek te gaan naar de kern van de existentie.

Barlach heeft het grootste deel van zijn leven doorgebracht in Güstrow, een lieflijk stadje omgeven door het lieflijke landschap van Mecklenburg-Vorpommern. Hier maakte hij werk waarmee hij wereldwijde faam verwierf – in dit stadje ook onderging hij de wrede onderdrukking van de nazi's.

Güstrow ziet er tegenwoordig nog vrijwel hetzelfde uit als in de tijd van Barlach. Zijn atelier en de middeleeuwse Gertrudenkappelle herbergen tientallen beelden van hem.

Zijn oorlogsmonument in de Dom van Güstrow behoort in al z'n eenvoud tot de aangrijpendste werken van de Europese beeldhouwkunst.

In het omringende landschap zijn nog tal van plekken te vinden waar hij zich tijdens wandelingen met zijn kleine zoon verbaasde over de krachten van de natuur, nadacht en inspiratie op deed.

Zingende man, 1928, detail

Doel van de cursus: zoeken naar een persoonlijke verbinding met het literaire en beeldende werk van Ernst Barlach, door eigen waarnemingen en uitwisseling van de ervaringen met groepsgenoten; om Barlach beter te begrijpen bekijken we ook de (baksteen)gotiek in de stad, de laatmiddeleeuwse plastiek in het Renaissance-kasteel en de natuur rond Güstrow

Organisatie van de cursus: Sijthoff-Leiden (SCOL)

Leider van de cursus: Han van Ouwerkerk*

Plaats: Güstrow, Duitsland

Tijd: 18 en 19 juli 2018; indien gewenst maken we op 20 juli een excursie naar Ratzeburg (zie programma)

Minimum aantal deelnemers 8, **maximum** aantal 14

Inbegrepen bij de cursus (wijzigingen voorbehouden):

- gratis toegang tot de lezing van Rien Zwijnenburg** over Barlach op 11 mei, 20.00u., in Sijthoff, Doezastraat 1b, Leiden
- gratis toegang tot de Gertrudenkappelle, het Atelierhaus, de Dom en het kasteel van Güstrow
- plenaire bijeenkomsten met een inleiding op en gesprekken over het literaire en beeldende werk van Barlach; per bijeenkomst 2x koffie of thee naar keuze
- een (werk)vertaling van enkele teksten en tekstfragmenten van Barlach

* **Han van Ouwerkerk** (1956) studeerde kunstgeschiedenis en Duits en is werkzaam als docent aan het Marecollege te Leiden. Hij geeft lezingen over beeldende kunst en literatuur en leidde in samenwerking met Rien Zwijnenburg diverse kunstgesprekken.

** **Rien Zwijnenburg** (1949) is huisarts in ruste en beeldend kunstenaar. Exposities van zijn werk zijn op verschillende plekken in Nederland gehouden. Door zelfstudie verwierf hij een diepgaande kennis van o.a. het (Duitse) Expressionisme. Hij geeft lezingen over beeldende kunst en leidde tal van kunstgesprekken.

Zwevende engel, monument voor de Eerste Wereldoorlog in de Dom van Güstrow, 1927

PROGRAMMA (wijzigingen voorbehouden)

Lezing door Rien Zwijnenburg in Sijthoff, Leiden

Kunst kan alleen in volkomen openheid en vrijheid worden ervaren. De cursusleider wil zijn mening niet aan de cursisten opdringen. Toch is het vrijwel onvermijdelijk dat hun blik gestuurd wordt door wat hij ter sprake brengt. Daarom is het goed om voorafgaand aan de cursus ook iemand anders over Barlach te horen spreken. Rien Zwijnenburg zal op 11 mei om 20.00 uur in de Cultuurzaal van Sijthoff, Doezastraat 1b in Leiden, een lezing over Barlach geven. Voor cursisten is deze lezing gratis toegankelijk.

*

1^e dag, woensdag 18 juli

09.00 – 10.30 *plenair* Kennismaking met elkaar en inleiding op Ernst Barlach (locatie n.t.b.)
10.30 – 11.30 Stadswandeling naar de Gertrudenskapelle
11.30 – 13.00 Bezoek aan de Gertrudenskapelle
14.45 – 16.00 Bezoek aan de Dom (het oorlogsmonument “Zwevende engel” en de laatmiddeleeuwse plastiek; samenhang tussen de baksteengotiek en de sculptuur van Barlach)
16.00 – 17.15 Stiltewandeling door de natuur ten zuiden van Güstrow
19.15 – 21.00 *plenair* Inleiding op het literaire werk van Barlach + groeps gesprek (locatie n.t.b.)

2^e dag, donderdag 19 juli

twee mogelijkheden, in overleg met de cursisten, meerderheid van stemmen geldt

1^e mogelijkheid:

03.45 – 05.15 Stiltewandeling, vlak voor zonsopgang; dezelfde route als op de 1^e dag, vervolgens lange pauze om “een beetje slaap in te halen”
13.00 – 14.00 Bezoek aan de afdeling laatmiddeleeuwse plastiek in het kasteel
14.00 – 15.30 Fietsen naar het Atelierhaus van Barlach (of op eigen gelegenheid met de auto), in stilte het moerasbos bekijken, eventueel lunch aan het strand (op eigen kosten)
15.30 – 17.00 Bezoek aan het Atelierhaus
19.30 – 21.30 *plenair* Uitwisseling van de opgedane ervaringen, afsluiting van de cursus (locatie n.t.b.)

2^e mogelijkheid:

10.30 – 11.00 Bezoek aan de Pfarrkirche St. Marien (baksteengotiek)
11.15 – 12.15 Bezoek aan de afdeling laatmiddeleeuwse plastiek in het kasteel
13.45 – 14.45 Fietsen naar het Atelierhaus van Barlach (of op eigen gelegenheid met de auto), in stilte het moerasbos bekijken
14.45 – 17.00 Bezoek aan het Atelierhaus; in de pauze: uitwisseling over het bekeken werk en korte voordracht over Ernst Barlach en Marga Böhmer, zijn geliefde
19.30 – 21.30 *plenair* Uitwisseling van de opgedane ervaringen, afsluiting cursus (locatie n.t.b.)

3^e dag, vrijdag 20 juli (indien gewenst – zie hieronder): bezoek aan Ratzeburg, een nabijgelegen stadje vergelijkbaar met Güstrow; in het huis waar Barlach een groot deel van zijn jeugd doorbracht bevindt zich een verzameling met beelden van hem. (Toegang tot het huis van Barlach is inbegrepen bij het cursusgeld, kosten voor vervoer en alle consumpties zijn voor eigen rekening)

OPZET VAN DE CURSUS

Het onbevagen en *open* waarnemen van kunst is een kunstzinnige bezigheid. De cursus kan aan kracht winnen als er veel in stilte wordt gekeken.

Het bezoek aan Getrudenkappelle, Atelierhaus, Dom en Slot bestaat steeds uit drie delen:

- Eerst bekijken we het werk zonder daar met elkaar over in gesprek te gaan.
- Buiten de expositieruimte wordt door de cursusleider over het werk verteld en kan er een eerste uitwisseling van de ervaringen plaats vinden.
- We bekijken het werk opnieuw.

Het zou fijn zijn als de cursisten tijdens of na het bezoek op één van de locaties een tekening maken of een tekst schrijven. Daarbij kan het medium gekozen worden dat iemand het beste ligt: de één is nu eenmaal woordbekwaam, de ander tekent makkelijker. Op de laatste plenaire bijeenkomst wordt aan iedereen die daartoe de behoefte voelt de gelegenheid geboden om te vertellen welk kunstwerk hem/haar tijdens de cursus het meest heeft aangesproken, en waarom. Dit kan bijvoorbeeld door de tekst voor te lezen of de tekening te laten zien. En wellicht kunnen we die teksten en tekeningen tot slot ter herinnering aan de cursus uitwisselen.

KOSTEN, INSCHRIJVING ETC.

Kosten cursus: €85,00 (tweedaags), €97,50 (driedaags)

Reis naar en verblijf in Güstrow worden door de cursisten zelf georganiseerd en betaald (behalve koffie/thee tijdens de plenaire bijeenkomsten). Ook voor schrijf- en/of tekenmateriaal zorgen de deelnemers zelf, evenals voor de eventuele huur van fietsen. (Informatie over accommodatie etc.: zie hieronder).

Ter plekke wordt besloten of maaltijden gemeenschappelijk worden gebruikt; kosten zijn voor eigen rekening van de cursisten. Dit laatste geldt ook voor de reiskosten naar Ratzeburg, voor wie zich inschrijft voor de driedaagse cursus.

Voor een (reis)verzekering dienen de cursisten zelf te zorgen.

Inschrijving: vóór 7 mei 2018; kort daarna wordt bepaald of zich een voldoende aantal deelnemers heeft aangemeld en de cursus doorgang vindt.

U kunt zich aanmelden via barlach@sijthoff-leiden.nl o.v.v. "cursus 2017". Graag vermelden of u wilt deelnemen aan de derde dag.

Betaling: Nadat u zich hebt aangemeld, ontvangt u een bericht over de wijze van betalen.

Mocht de cursus van de zijde van Sijthoff-Leiden worden afgelast, volgt restitutie van het cursusgeld. Bij afmelding van de zijde van de cursist is restitutie van het cursusgeld alleen in bijzondere gevallen mogelijk. De voorzitter en penningmeester van Sijthoff (SCOL) hebben beslissingsbevoegdheid. Restitutie van reis- en verblijfskosten is niet mogelijk.

REIS EN VERBLIJF

Reis, verblijf en eventueel fietsverhuur worden door de deelnemers zelf georganiseerd. Hieronder enkele tips.

Bereikbaarheid Güstrow

Met de auto: de routepanner van de ANWB geeft vanuit Leiden een reistijd aan van plm. 6,5 uur

Met de trein: de eenvoudigste verbinding vanuit Leiden CS gaat via Amsterdam CS en Berlijn, totale reistijd plm. 9 uur; de prijzen verschillen sterk en zijn afhankelijk van o.a. de datum waarop geboekt wordt en het tijdstip van vertrek.

Accommodatie

Campings en hotels: Het toerismebureau van Güstrow noemt enkele campings nabij de stad en een aantal hotels in de stad zelf; zie <http://www.guestrow-tourismus.de/>

Kamers en appartementen: zie <https://www.airbnb.de/>

Restaurants: in de stad zijn tal van restaurants en eetgelegenheden in verschillende prijsklassen te vinden.

Parkeergelegenheid: Parkplatz Post, Pferdemarkt 52 (in het oude centrum); Parkplatz am Berge, tussen B 104 en Am Mühlenplatz (op plm. 10 min. loopafstand van het oude centrum).

Fietsverhuur: Fahrradhaus Karasch, Speicherstraße 1 (tegenover het station; verhuurt ook elektrische fietsen)

Güstrow